

altsaa Erstatningspligt ubetinget skal indtræde for alle andre Udgifter, saa ser jeg ikke rettere, end at der kan indtræde Kollisionstilfælde, hvor der bliver Spørgsmaal om enten at lade være at handle, eller ogsaa at handle og derved komme til at overskride Bevillingen. Dette kan ske paa forskjellig Maade. Jeg skal i saa Henseende gjøre opmærksom paa, hvorledes Forholdet jo kan stille sig saaledes, at der i bestaaende Love hjemles Udgifter, som ikke er blevene optagne paa selve Finantsloven, uagtet de som sagt ere hjemlede i bestaaende Love. Der kan ogsaa opstaa Tilfælde, hvor der paahviler Staten en gyldig Forpligtelse til at afholde en Udgift, som heller ikke er bleven opført paa Finantsloven. Der opstaa da strax det Spørgsmaal: kan en saadan Udgift ikke afholdes trods Ordlyden i den paagjældende Lov og trods det, at Domstolene muligen ville anerkjende Forpligtelsen, hvad allerede er sket af Spøisteret. Det er Tilfælde, der kunne indtræde; men der kan ogsaa indtræde et andet, nemlig det, at der kan forekomme ligefremme Nødstilfælde, hvor det er nødvendigt, at der maa handles og det endog saa siebliffelig. Hvis da enhver som helst Mulighed er ubeluffet for at en Regjering kan handle, uden, som sagt, at være pligtig til ved en senere Mangel paa Godkjendelse i et af Thingene at komme til at yde Erstatning for Alt, hvad den har udgivet, saa ser jeg ikke rettere, end at saa vil Stillingen som Minister blive næsten ganske umulig; i ethvert Tilfælde ser jeg ikke, hvorledes man i saa Henseende kan vente, at Folk ville overtage Statsstyrelsen. I det Hele taget maa der paa dette Punkt lægges Mærke til, at selve Forholdets Natur medfører, at der maa være Nødvendighed for at handle, og at der kan forekomme mange Tilfælde, i hvilke det endog saa kan siges, at selve Undladelsen af at handle vilde være en Pligtforsømmelse. De Herrer ere ikke ubekjendte med, at der eksisterer et juridisk Begreb, nemlig Begrebet om Forretningsførelse, som medfører, at der i private Forhold, og jeg tør sige ogsaa i de her foreliggende offentlige Forhold, meget ofte maa handles og maa handles strax. Forholdene kunne endelig ogsaa stille sig saaledes, at just fordi der skal handles og handles strax, kan der for den, der skal handle, indtræde Kollisioner; det kan bagefter vise sig, at han maaske kunde have handlet bedre, end han har gjort; men Nødvendigheden af, at der overhovedet skal handles, medfører, saavidt jeg kan se, at der ikke kan være Tale om at paalægge et Ansvar af den Bestaaenhed, som her er forsøgt i § 21. Jeg tror endelig ogsaa, at selve den Omstændighed, at Ministeriet er, som det hedder i en Paragraf i Grundloven, nemlig § 12, ansvarlig for Regjeringens Førelse, kan medføre, at Forholdet ogsaa efter Grundloven kan stille sig saaledes, at det er en uafviselig Forpligtelse for det at handle, at Ministrene ikke opfylde deres Embedspligt ved ikke

at handle og ved ikke at handle strax; men hvis der altsaa i saadanne Tilfælde skulde, som her er sket, bestemmes et ubetinget Erstatningsansvar, da ser jeg ikke rettere, end at man her er kommen ud over de almindelige Principer for Erstatningsansvar. Men hertil kommer endnu med Hensyn til dette Afsnit en Ting, som jeg vil bede vel bemærket, og det er, at ifølge de almindelige Regler, der efter min Formening ogsaa maa komme til Anvendelse her; maa selvfølgelig den Domstol, for hvilken dette Ansvar gjøres gjældende, kunne paahjende, ikke alene, om de almindelige Betingelser for Straf, men ogsaa om de almindelige Betingelser for Erstatning, ere tilstede, og jeg ser ikke rettere, end at man, hvis man vedtager en saadan Bestemmelse, som her findes i Slutningen af 1ste Stykke i § 21, saa gaar en feilagtig Vej, idet man gjør dette høie Thing paa een Gang til Anklager, og til en vis Grad, ja i Grunden ligefrem, til Dommer. Dersom dette Thing kan ved at negte Godkjendelsen af en afholdt Udgift, som ikke findes paa Finantsloven eller Tilleggsbevillingsloven, derved eo ipso tvinge Rigsretten til at give Domfældelse til Erstatning, saa ser jeg ikke rettere, end at Betydningen af Rigsretten er aldeles borte, saa har Folkethinget overtaget baade Anklager- og Dommerrollen, og Rigsretten har da ikke anden Opgave end den, blot at give, om jeg saa maa udtrykke mig, den formelle Bemyndigelse til, at Dommen kan eksekveres; men selve Dommen vilde, hvis en Regel som den i § 21, 1ste Stykke skulde være gjældende, være affagt længe, før vi naaede Rigsretten, være affagt allerede ved en Afstemning i dette Thing, og det tror jeg vilde stride mod den almindelige Regel om Anklage og Dom at ville affige Dom, samtidig med, at man anklager, og endnu mere vilde det stride derimod at affige Dom, før man anklager. Endelig er det et meget stort Spørgsmaal, om ikke vor gjældende Grundlov ogsaa har været paa det Nene med, at et saa vidt gaende Ansvar som det, her er Tale om, ikke kan finde Sted. Jeg skal i saa Henseende, uden at komme nærmere ind derpaa, blot gjøre opmærksom paa, hvorledes Grundlovens § 50 med Hensyn til det aarlige Statsregnskab, der forelægges, udtaler, at Rigsdagen med Hensyn til samme tager Beslutning. Jeg skal ikke komme nærmere ind herpaa, saameget mindre, som en stor Del af de Bemærkninger, der foreleden bleve gjorte gjældende af det ærede Medlem for Københavns 1ste Valgkreds (Nimestead) med Hensyn til, at det just er Rigsdagen, der tager Beslutning, til en vis Grad ogsaa kunne finde Anvendelse her. Endelig skal jeg med Hensyn til Bestemmelserne i 3die Afsnit, navnlig § 21, gjøre opmærksom paa, at her gjælder omtrent det Samme, som jeg udtalte om andet Afsnit, at, hvis disse Bestemmelser ikke vedtages som Grundlovsbestemmelser, men som særlig Lov, saa er Betydningen af Bestemmelserne i aller-